8ste vergadering

Dinsdag 7 december 1999

Aanvang 10.00 uur

Voorzitter: Korthals Altes

Tegenwoordig zijn 72 leden, te weten:

Baarda, De Beer, Bemelmans-Videc, Van den Berg, Bierman, Bierman-Beukema toe Water, De Boer, Braks, Van den Broek-Laman Trip, Van Bruchem, Castricum, Dees, Doesburg, Dölle, Van Eekelen, Eversdijk, Van Gennip, Ginjaar, Hessing, Van Heukelum, Hilarides, Hirsch Ballin, Hofstede, Holdijk, Van den Hul-Omta, Jaarsma, De Jong, Jurgens, Ketting, Kneppers-Heynert, Kohnstamm, Korthals Altes, Van der Lans, Van Leeuwen, Van der Linden, Lodders-Elfferich, Luijten, Lycklama à Nijeholt, Meindertsma, Pastoor, Pitstra, Platvoet, Le Poole, Rabbinge, Rensema, Roscam Abbing-Bos, Rosenthal, Ruers, Van Schijndel, Schoondergang-Horikx, Schuurman, Schuyer, Stekelenburg, Stevens, Swenker, Tan, Terlouw, Van Thijn, Timmerman-Buck, Varekamp, Ter Veld, Veling, De Vries, Van Vugt, Werner, Wiegel, Witteveen, Woldring, De Wolff, Wolfson, Wöltgens en Zwerver,

en de heren Van Aartsen, minister van Buitenlandse Zaken, De Vries, minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Benschop, staatssecretaris van Buitenlandse Zaken, Cohen, staatssecretaris van Justitie, en Hoogervorst, staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

□

De **voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mede, dat zijn ingekomen berichten van verhindering van de leden:

Dupuis en Boorsma, wegens verblijf buitenslands;

Van den Hul-Omta, alleen voor het eerste deel van de vergadering;

Lemstra, wegens ziekte, ook gedurende de rest van dit jaar.

Deze berichten worden voor kennisgeving aangenomen.

De **voorzitter**: De ingekomen stukken staan op een lijst, die in de zaal ter inzage ligt. Op die lijst heb ik voorstellen gedaan over de wijze van behandeling. Als aan het einde van de vergadering daartegen geen bezwaren zijn ingekomen, neem ik aan, dat de Kamer zich met de voorstellen heeft verenigd.

(Deze lijst is, met de lijst van besluiten, opgenomen aan het eind van deze editie.)

De **voorzitter**: Aangezien de nota naar aanleiding van het verslag de Kamer niet tijdig heeft bereikt en de nota, nadat zij alsnog de Kamer had bereikt, geen toereikend antwoord geeft op de in het verslag gestelde vragen, stel ik de Kamer voor, het wetsvoorstel Wijziging van de Mediawet en de Tabakswet (implementatie wijziging richtlijn ''Televisie zonder grenzen'') (26256) van de agenda van heden af te voeren. De vaste commissie voor Cultuur komt hedenmiddag bijeen teneinde de nadere procedure vast te stellen.

Overeenkomstig het voorstel van de voorzitter wordt besloten.

Aan de orde is de behandeling van de wetsvoorstellen:

- **Wijziging van de Wet beheer rijkswaterstaatswerken en van enige andere wetten in verband met de rijksrivieren (26584);**
- **Wijziging van de Wet op de jeugdhulpverlening in verband met de gelijkstelling van stadsregio's met een provincie (26826);**
- **Wijziging van de Algemene nabestaandenwet ter ontkoppeling van de vrijwillige verzekering Algemene nabestaandenwet van de vrijwillige verzekering Algemene Ouderdomswet voor gewezen verzekerden ouder dan 65 jaar (26866).**

Deze wetsvoorstellen worden zonder beraadslaging en zonder stemming aangenomen.

Aan de orde is **het Europadebat**.

De beraadslaging wordt geopend.

□

De heer **Van der Linden** (CDA): Mijnheer de voorzitter! Het is de eerste ''Staat van de Europese Unie'', waarvoor ik de regering graag wil complimenteren, en het laatste politieke debat over Europa in de senaat voor het jaar 2000.

De balans van de Europese samenwerking in de tweede helft van de twintigste eeuw is buitengewoon positief. Voor het eerst heeft West-Europa op basis van de vrije wil en beslissing van de volkeren het streven naar integratie zo vergaand vorm gegeven, dat onomkeerbare processen, gericht op duurzame vrede en veiligheid en vergroting van

de welvaart, tot stand zijn gebracht. De Europese eenwording is in de tweede helft van deze eeuw in vier perioden in te delen. De eerste periode van de jaren vijftig tot begin jaren zeventig betreft de realisering van de Douane-unie; de tweede periode van begin jaren zeventig tot midden jaren tachtig kenmerkt zich door de eerste en de tweede energiecrisis, met een grote onmacht en onvermogen om die problemen te beheersen; de derde periode in de tweede helft van de jaren tachtig is het gevolg daarvan en betreft de voltooiing van de interne markt (beter bekend onder Europa 92), die de Europese Unie een nieuwe dynamiek gaf en ook een aanzet betekende voor de Economische Monetaire Unie; de vierde periode wordt ingeluid door de val van de muur van Berlijn in 1989 en kenmerkt zich door de Agenda 2000 op weg naar een Europese Politieke Unie met één markt, één munt en één stem.

De staat van de Europese Unie geeft een uitstekend overzicht van de stand van zaken, maar de visie op de inrichting van Europa in de komende nieuwe eeuw heeft de CDA-fractie node gemist. Hierbij doel ik met name op de rol die de onderscheiden internationale organisaties, zoals de Europese Unie, de Raad van Europa, de OVSE en de West-Europese Unie moeten vervullen. Ik zou de regering in dit debat willen uitnodigen om haar visie op de toekomst van die internationale organisaties in een onderlinge samenhang te geven. Ligt het niet voor de hand dat meer dan tot op heden gekeken wordt naar het voorkomen van doublures en het opbouwen c.q. in stand houden van organisaties die tot die doublures aanleiding geven?

Laat ik hier twee voorbeelden noemen: allereerst de discussie over het handvest van de mensenrechten in de Europese Unie. Hier groeit het gevaar van dubbele standaards met een nieuw eigen officieel circuit. Wat wordt het rechtskarakter van dit handvest? Welke politieke betekenis moet hieraan worden toegekend? Krijgt dit een juridisch bindend karakter? Wat ontbreekt er eigenlijk aan het EVRM-verdrag, waarmee inmiddels 50 jaar ervaring is opgebouwd en dat met zijn jurisprudentie een vast onderdeel van de Nederlandse rechtsorde is? In welk opzicht schiet het Europees Hof voor de Rechten van de Mens tekort? Wordt het Hof van Justitie van Luxemburg, dat nu al overbelast is, ook het EU-hof van de mensenrechten? Erkent de regering het gevaar van dubbele standaards? Kortom, hier is mijns inziens sprake van een niet op haar plaats zijnde Europese verklaring en gebrek aan visie op de rol die de onderscheiden internationale organisaties moeten en kunnen vervullen.

Een tweede voorbeeld betreft de rol van de OVSE als project-coördinator in de Oekraïne met een mandaat ten aanzien van ''a comprehensive review of human rights legislation in Ukraine''. Dit raakt het hart van het mandaat van de Raad van Europa. De Oekraïne is lid van de Raad van Europa en heeft vanuit die hoedanigheid de Europese conventie van de mensenrechten geratificeerd, inclusief de controle van het Hof voor de Mensenrechten. De Raad van Europa kent in tegenstelling tot de OVSE een duidelijke juridische basis en is uit dien hoofde de meest aangewezen internationale organisatie op dit terrein. Met deze politieke ontwikkeling wordt deze op verdragen gebaseerde positie ondermijnd. Gaarne hoor ik hierop een reactie van de bewindslieden. Deze voorbeelden onderstrepen nog eens de noodzaak van een visie op de ontwikkeling van de rol van de internationale organisaties op ons continent. Daarbij moeten het samenvloeien van de Raad van Europa en de OVSE, zoals dat nu het geval is met de EU en de WEU, en een vergaande vorm van samenwerking met de Europese Unie niet buiten discussie blijven. De CDA-fractie zou die discussie ook in de komende periode gaarne willen voeren.

Ondanks de beduidend positieve balans van de tweede helft van deze eeuw blijven er belangrijke nieuwe uitdagingen. Ik noem:
- de uitbreiding van de EU naar Midden- en Oost-Europa, een politieke opdracht vanuit een morele plicht;
- de hervorming van de instellingen;
- na één markt en één munt moet Europa spreken met één stem;
- versnelde totstandbrenging van de Europese ruimte voor vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid;
- zorgdragen voor draagvlak bij de burgers, vooral ook door inschakeling van de civil society.

Het is verheugend dat het laatste jaar onverwacht nieuwe impulsen gegeven worden aan het Europees veiligheids- en defensiebeleid. Wij delen de analyse die de regering in haar notitie in de inleiding maakt: de positieve rol van het Verenigd Koninkrijk onder Blair, de les uit het drama Kosovo, het afwijzen van een Europese Alleingang, maar tegelijk de noodzaak om een Europese defensiegemeenschap op te bouwen, omdat de vanzelfsprekende bereidheid van de Verenigde Staten om in Europese conflicten in te grijpen, sinds de val van de muur van Berlijn in feite is komen te vervallen. De CDA-fractie spoort de regering aan om deze ontwikkeling die in een versnelling terechtgekomen is, actief te ondersteunen. We begrijpen de afwachtende houding van de VVD in dit opzicht niet. Het creëert een valse tegenstelling met het NAVO-bondgenootschap en brengt deze VVD-minister in een spagaatpositie. Om het redactioneel commentaar van de Volkskrant van 18 november te citeren: ''Jammer is dat Nederland nauwelijks meedoet aan de discussie. Het heeft te veel oog voor de gevaren en te weinig oog voor de kansen. Maar wie niet meepraat, kan ook niet meesturen.'' Het doet mij denken aan de houding die Nederland aannam bij de totstandkoming van het Eurokorps. Ook toen vertoonden wij een verkeerde kramphouding en liepen we achter de feiten aan. De houding van Nederland, zo is mij vorige week in Brussel en Parijs gebleken, wordt niet begrepen, zeker niet tegen de achtergrond van onze positieve rol in het Europees integratieproces en onze bijdrage in Bosnië-Herzegovina en Kosovo. Maar de ''karavaan'' trekt door volgens het ook door Nederland gesteunde beginsel van nauwere samenwerking. Met deze houding zouden we goodwill verspelen, onze eigen positie schaden en de versterking van de positie van de grote landen, ongewild, in de hand werken. In WEU-kringen heb ik vernomen dat het Verenigd Koninkrijk overweegt om een liaison officer naar het Eurokorps te sturen. Klopt deze informatie en, zo ja, is dit geen ondubbelzinnig signaal voor Nederland om ook iets te ondernemen richting Eurokorps?

Afgelopen week heeft Nederland, naar verluid, onder zware druk van de grote landen haar verzet tegen

een Europees leger opgegeven. Als dat werkelijk zo is, dan kan ik zeggen dat de CDA-fractie met instemming kennis heeft genomen van dat bericht. Dat is een ommezwaai die de afstand markeert tussen deze minister en de VVD-fractie in de Tweede Kamer. Het ziet er dus naar uit dat Nederland naar beste traditie weer kan meedoen in de kopgroep en meer recht van spreken over de koers kan doen gelden dan in een geïsoleerde positie achter de feiten aanhollend. Behoud van invloed, waar de regering terecht naar streeft, stond met het ingenomen defensie- en veiligheidsstandpunt op de tocht. Vandaag lees ik in de Volkskrant dat er algehele overeenstemming is bereikt over een Europees leger, zonder dat daar melding is gemaakt van de positie van Nederland. Daarom wil ik de regering uitnodigen om hier nog een keer duidelijk haar positie kenbaar te maken.

Het Duits-Nederlandse legerkorps, aangepast aan de gewijzigde omstandigheden, past onzes inziens in de te vormen Europese defensie-identiteit. Daarnaast zou een directere relatie met en betrokkenheid bij het Eurocorps op zijn plaats zijn. Als militair samenwerkingsorgaan van België, Luxemburg, Duitsland en Frankrijk heeft dit een bijzondere politieke betekenis. De contouren van het Europees veiligheids- en defensiebeleid worden steeds duidelijker, zoals de versterking van de militaire capaciteit en het integreren van de WEU in de Europese Unie. De instelling van een permanent politiek en veiligheidscomité en een militair comité betekent een versnelling en versterking van de ontwikkelingen naar een Europese defensiegemeenschap. De regering schrijft dat dit het institutionele raamwerk onverlet moet laten. Maar met de aanstelling van Solana en een nieuw comité is de vraag naar de positie van de Europese Commissie wel degelijk aan de orde. Hoe wordt het institutionele raamwerk gewaarborgd? Welke institutionele en juridische voorzieningen, samenhangend met het Europees veiligheids- en defensiebeleid, dienen tenminste bij de IGC geregeld te worden? Bestaat hierover algemene overeenstemming? Wat zijn de gevolgen als op de IGC slechts de leftovers van Amsterdam behandeld worden en niet de juridische en institutionele aspecten van het veiligheids- en defensiebeleid?

In ieder geval kan het permanente politiek en veiligheidscomité geen zelfstandige besluiten nemen zonder verdragswijziging. Dat is een discussiepunt binnen de EU. Daarom wil ik daarover graag het standpunt van de regering horen. De regering stelt dat het bestuur van de EU democratischer en transparanter moet worden. Daar zijn wij het van harte mee eens. Dreigt dit bij het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid niet in het gedrang te komen?

Hoe denkt de regering de kwestie van de zes Europese landen die geen lid van de EU zijn, maar wel van de NAVO op een goede manier te kunnen regelen? Waar de Balkan een zwarte pagina in de recente geschiedenis van de Europese Unie beslaat en het falend optreden langdurig vergaande gevolgen zal hebben voor de etnische samenleving op dat deel van het continent, is bij alle ellende door die gebeurtenissen en de verhulde politieke schaamte, het bewustzijn in de EU gegroeid dat een eigen Europese defensie-identiteit onontbeerlijk is. Wat bij het Verdrag van Maastricht nog onbespreekbaar was, is nu in een stroomversnelling gekomen. Kosovo was vanouds de angel in de Balkan en is ten onrechte buiten Dayton gehouden. Wij krijgen hierover later een nadere analyse, maar ik wil wel van deze plaats ervan getuigen dat het navrant is dat de Westerse wereld na de val van de muur in Berlijn in 1989, met uitzondering van de Bondsrepubliek Duitsland, nauwelijks financiële middelen beschikbaar stelde, terwijl in het oorlogsgeweld menselijk en financieel onvergelijkbare offers zijn gebracht. Ook dat moet tot de historische lessen voor de toekomst behoren.

De Europese Unie moet, zo schrijft de regering in het hoofdstuk niet-militaire aspecten van de notitie over het veiligheids- en defensiebeleid, in geval van niet-militaire crisissituaties sneller kunnen reageren. Er moeten meer middelen en personeel komen voor taken, zoals het monitoren van mensenrechtensituaties, democratisering, voorbereiding van verkiezingen en civiele politie. Voor wie meer middelen en personeel? Het betreft hier taken waar de Raad van Europa bijna 50 jaar ervaring mee heeft. Dat is dan ook de uitgesproken internationale organisatie die deze taken kan en dient te vervullen. Waarom wil de regering deze doublure in het leven roepen? Ligt een versterking van de Raad van Europa niet meer voor de hand? Het doel is, zo stelt de regering, reactiesnelheid en synergie. Maar synergie waarmee? Het is opvallend dat de bewindslieden in de discussie over veiligheid en defensie, terecht, waarschuwen tegen duplicaties met de NAVO en hier deze voor lief nemen of zelfs in het leven willen roepen. Ik ben benieuwd naar de reactie van de bewindslieden.

De CDA-fractie steunt het idee van het stabiliteitspact voor de Balkan. Het is zowel om geopolitieke, economische, humanitaire als om veiligheidspolitieke redenen een uitstekend idee. Alhoewel het nog geen perfect instrument is en in de fragiele beginfase verkeert, heeft het in de regio zelf grote verwachtingen opgeroepen. Of deze verwachtingen waargemaakt kunnen worden hangt onzes inziens van een aantal omstandigheden af. Allereerst is het de vraag of alle donorlanden ook met de benodigde financiële middelen over de brug komen. Wat is op dit punt de inschatting van de bewindslieden? Voorts kan het stabiliteitspact niet tot het beoogde resultaat leiden zonder de uiteindelijke deelname van alle in het geding zijnde partijen. Hoe schat de regering de kans in dat de republiek Joegoslavië daarbij betrokken kan worden?

De aanpak van de internationale gemeenschap acht de CDA-fractie een valse start. De structuur is te ingewikkeld, er is sprake van veel dubbel werk, de onderlinge competitie tussen de internationale organisaties en tussen de NGO's is zeer groot. Is het waar dat ongeveer 450 NGO's actief zijn in Kosovo en dat alleen al in Pristina meer dan 10.000 ''hulpverleners'' zijn? Bij lezing van het eerste Progressrapport wordt dat beeld alleen maar versterkt. Meer coherentie en consistentie zijn dringend noodzakelijk en daarbij zou de taakverdeling meer gericht moeten zijn op competentie en ervaring. Waarom is de EU niet verantwoordelijk voor tafel 2, de Raad van Europa voor tafel 1 en de OVSE en de WEU voor tafel 3? Dat was veel eenvoudiger geweest.

Wie stelt nu het concrete prioriteitenprogramma op? Hoe vindt

de afweging van projecten plaats? Wie controleert de besteding van de financiële middelen? In hoofdstuk 2.1 wordt door de Nederlandse regering met geen woord gerept over de rol van de Raad van Europa. Dat is, gemeten naar de feitelijke betrokkenheid, misplaatst. Wij delen overigens de opvatting dat het stimuleren van de economische ontwikkeling en het herstel van de rechtstaat absolute voorwaarde zijn om de stabiliteit in de regio te herstellen.

Verbreding van de Europese Unie heeft terecht grote prioriteit. Wij moeten de ''drive'' bij de toetreders stimuleren en instemmen met het laten vervallen van het indelen in categorieën. Wij moeten ieder land op zijn merites op basis van de criteria van Kopenhagen beoordelen. Het is ook verstandig om geen concrete toetredingsdata te noemen. Het beeld is nog te diffuus en het houdt druk op de kandidaat-landen om te hervormen en het acquis over te nemen. Is het denkbaar dat landen toetreden zonder dat volledig aan die criteria voldaan wordt? Het is zaak er goed aan vast te houden dat de kandidaten objectief voldoen aan overname en toepassing van het acquis. In een gevaarlijke passage in de regeringsnotitie is sprake van frustratie als gevolg van langdurige onderhandelingen en van een groeiende druk na verloop van tijd om de onderhandelingen vroegtijdig af te ronden. Verbreden en verdiepen moeten gelijktijdig plaatsvinden. Daarom staat er druk op de Europese Unie om van de ICG eind 2000 een succes te maken. Ook de gekozen benadering van Turkije spreekt ons aan. Wanneer worden de blokkades van de desbetreffende EU-fondsen voor Turkije opgeheven? Speciale aandacht vraag ik voor de positie van Roemenië en Bulgarije die hard getroffen worden door de gevolgen van de Kosovo-oorlog. Het bevaarbaar maken van Donau is een absolute must. Er zijn geen redenen om op dat punt nog langer te talmen.

De kernvraag voor de toekomst is hoe de vergrote EU eruit ziet. De grootste verdienste van het Verdrag van Amsterdam is dat hierdoor de meerdere snelheden genormaliseerd zijn. Of anders gezegd: het tempo werd niet langer meer door de traagste bepaald, de kopgroep kon werkelijk als locomotief fungeren en de laatste wagon kon de trein niet langer meer tot stilstand brengen. Zeker met het oog op de toetreding van de nieuwe lidstaten, waardoor de diversiteit sterk toeneemt, zal op meerdere terreinen gebruikgemaakt moeten worden van het systeem van meerdere snelheden. Eerder is de gedachte van de concentrische cirkels geopperd. De commissie-Dehaene stelt dat in een grotere en meer diverse unie de flexibiliteit in het institutionele kader nog belangrijker zal worden. Zij maakt daarbij een uitdrukkelijk onderscheid in verband met flexibiliteit buiten het institutionele kader. Hoe beoordeelt de regering deze opvatting?

Graag ziet de CDA-fractie de gedachte van gedifferentieerde samenwerking tussen lidstaten in de vergrote EU nader uitgewerkt. Op zichzelf heeft deze gedachte aantrekkelijke kanten maar al te gemakkelijk wordt gesteld dat geen afbreuk gedaan mag worden aan het bestaande verdragskader. Toch is er wel degelijk het gevaar van verwatering en heeft zij een licht ''à la carte-karakter''.

Bij de IGC wenst de regering terecht een brede agenda die meer is dan de leftovers van Amsterdam. De CDA-fractie deelt de door de Nederlandse regering gekozen benadering, te weten een brede agenda gericht op verbetering van de slagvaardigheid en van de legitimiteit. Dit is ook de kern van het advies van de commissie-Dehaene, dat grotendeels is overgenomen door het Europees Parlement en de Europese Commissie. De commissie-Dehaene doet twee voorstellen waarover ik graag het oordeel van de Nederlandse regering ontvang, namelijk starten met een door de Europese Commissie opgesteld ontwerpverdrag en herschikken van de huidige verdragen. Hoe reëel is de haalbaarheid van een brede agenda. Kunnen de bewindslieden ingaan op de positie van de andere lidstaten binnen de IGC? Welke landen behoren tot de gelijkgezinde landen?

In grote lijnen kan de CDA-fractie instemmen met de gekozen benadering: een commissaris per lidstaat, met extra stemgewicht voor de grote landen. Begrijpelijk is ook de wens van de Nederlandse regering om voor Nederland meer stemgewicht te verwerven. Geldt dat ook voor Duitsland ten opzichte van het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk?

De regering is weinig hoopvol over de uitbreiding van de toepassing van de gekwalificeerde meerderheidsbesluitvorming. Zij hanteert bij de eigen beoordeling met name financiële en economische criteria. Betekent dit niet tevens dat wij nooit meer van de unanimiteitsregel afkomen en dat daarmee op sommige terreinen besluitvorming in de toekomst wordt geblokkeerd, bijvoorbeeld over eigen belasting zoals de energiebelasting?

De individuele verantwoordelijkheid van de leden van de Commissie dient verdragsmatig geregeld te worden. Het directe heenzendrecht van het Europees Parlement lijkt het meest duidelijk. Waarom moet er gekozen worden voor de omweg via de voorzitter van de Europese Commissie? Het uitschrijven van nieuwe verkiezingen bij het gedwongen of vrijwillig ontslag van de gehele Commissie is een interessante gedachte en lijkt consequent.

De door de regering genoemde voordelen spreken de CDA-fractie aan. Er tekent zich echter een meerderheid af die slechts de leftovers van Amsterdam op de agenda van de IGC wenst. Dat betekent dat maatregelen om het functioneren van het Europese Hof te verbeteren, die binnen het Verdrag niet kunnen worden doorgevoerd, buiten de IGC dreigen te vallen. Hetzelfde geldt voor de Europese Rekenkamer. De CDA-fractie steunt de opvatting van de regering, omdat deze elementen naar ons oordeel absoluut onderdeel dienen te zijn van de IGC.

Het spreekt vanzelf dat er directe betrokkenheid moet zijn van het Europees Parlement en indirecte betrokkenheid van de kandidaatlidstaten.

Speciale aandacht verdient het Europa van de burgers, want dat gevoel bestaat nog allerminst. Er is eerder sprake van vervreemding dan van vereenzelviging. Daaraan zijn de Europese instellingen mede debet. Het louteringsproces dat bij de Europese Commissie op gang is gekomen, mag het Europees Parlement zich ook aantrekken. Wij dringen er bij de regering op aan de rol van het middenveld, de civil society, meer te benadrukken in dat proces, omdat de burgers daardoor beter worden bereikt dan door de overheid.

Over het functioneren van de Raad maak ik enkele opmerkingen. Wij hebben twijfels over het conclaaf,

omdat dit een groot, log gezelschap is. Als de Europese Raad er niet uitkomt, waarom zou het conclaaf er dan wel uitkomen? Is er niet eerder een gebrek aan duidelijke, nationale coördinatie? Wij stemmen in met de algemene uitgangspunten voor de samenstelling van de raden en alles afwegende ook met een voorzitterschapsperiode van zes maanden, maar wel met meer inzet van de trojka. Het Coreper dient als sluis gebruikt te worden voor de besluiten van de comités in de vorm van A-punten.

Leidt de vertegenwoordiging van het voorzitterschap door de secretaris-generaal Solana in het Europees Parlement en in de Europese Commissie niet tot een politisering van de ambtenarij? Hoe ziet de regering de rol van de nationale parlementen? Overeenkomstig het Protocol van Amsterdam moeten de Commissie en de Raad daar uitvoering aan geven.

Dan kom ik op de Jubi-pijler. De Europese Raad heeft in oktober in Tampere een vergadering gehouden om een aantal ontwikkelingen op het terrein van de ministers van Justitie en Binnenlandse Zaken te bespoedigen. Dat was ook nodig. Onze fractie heeft al vaker gewaarschuwd tegen achterblijvende samenwerking op dit terrein in verhouding tot de grensoverschrijdende problemen en taken, bijvoorbeeld op het gebied van de misdaadbestrijding. Het is in een Europa zonder binnengrenscontroles even simpel om na het begaan van een misdrijf naar een ander land te gaan als naar een andere stad of streek. Voor politie en justitie blijft het echter een groot verschil. Alleen na nog steeds ingewikkelde, tijdrovende en vaak beperkende procedures kan grensoverschrijdende opsporing en zo nodig uitlevering plaatsvinden.

Er lagen in Tampere verschillende voorstellen op tafel om deze belemmeringen op te heffen, voortbouwend op de fraaie ambitie van het Verdrag van Amsterdam om de Europese Unie te maken tot een ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid. De bewindslieden die in Tampere aanwezig waren, meldden na afloop tevreden dat zij deze in het belang van de rechtsstaat hadden tegengehouden. Er zou rechterlijke tussenkomst bij uitlevering blijven.

Wij hebben hierover twee vragen. De eerste vraag is wat er wordt bedoeld met rechterlijke tussenkomst. Blijft rechterlijke machtiging nodig, wanneer de lidstaat waar de verdachte verblijft, de verdachte terugstuurt naar de lidstaat waar hij wordt berecht? Of gaat het alleen om de toegang tot de rechter die door het EVRM-verdrag elk geval van vrijheidsontneming worden gewaarborgd? Als het gaat om het laatste, welk voorstel werd er dan tegengehouden? Onze tweede vraag betreft het vertrouwen in de rechtspraak in andere lidstaten. Impliceert het optreden van de bewindslieden dat zij twijfels hebben over de rechtsstatelijke kwaliteit van de andere lidstaten?

Ook was in Tampere de harmonisatie van het asielbeleid aan de orde. Is, zo vraag ik de bewindslieden, het ambitieniveau met een mededeling van de Europese Commissie over één jaar niet erg laag gesteld? En slaat de regering bij het opstellen van het voorstel van een nieuwe Vreemdelingenwet niet een weg in die harmonisatie verder bemoeilijkt? Ik doel hierbij op het toekennen van een tijdelijke status op het niveau van de vluchtelingenbescherming aan alle ontheemden.

Mijnheer de voorzitter! Met betrekking tot de financiën van de Europese Unie het volgende. De Nederlandse regering heeft de resultaten van de Europese Raad van Berlijn als een overwinning gepresenteerd. Vanuit een oogpunt van minder lasten voor Nederland moge dat deelwijze zo zijn, maar beschouwen we dit wat meer fundamenteel, dan leidt dat toch tot meer kanttekeningen. Met kunst en vliegwerk zijn correcties op het systeem aangebracht die tot een lagere bijdrage leiden. Allereerst wordt het systeem van eigen middelen van de Europese Unie opnieuw geweld aangedaan. De omvang van de structuurfondsen blijft substantieel en kent geen horizonbepaling. In plaats van een substantiële vermindering blijft het niveau ondanks enige daling onverminderd hoog. Nederland krijgt uit de structuurfondsen, die bedoeld waren voor echt achtergestelde regio's, een bedrag van 7 mld. Dat roept zeker na de ervaringen bij de arbeidsbureaus, de vraag naar de doelmatige, goed gecontroleerde besteding op. Terecht besteedt de regering in dit verband in haar Staat van de Europese Unie aandacht aan de rol van de provincies en de gemeenten.

De steun voor de toetreders is buitengewoon bescheiden, zeker als in Helsinki het onderscheid in groepen tussen de toetreders komt te vervallen. Tot 2006 blijven de vastleggingskredieten op ruim 3 mld. euro gehandhaafd. De CDA-fractie acht dit bedrag ontoereikend en vindt een grotere financiële inspanning van de EU, eventueel ten koste van de structuurfondsen, verdedigbaar. Het toetredingsproces heeft het laatste jaar nieuwe impulsen gekregen. Moeten hieraan geen financiële consequenties worden verbonden? De CDA-fractie deelt de algemene kritiek van de Tweede Kamer op de financiering van de bijdrage van de Europese Unie aan Kosovo uit de ontwikkelingsfondsen, ook al worden de allerarmsten ontzien.

Ook in Keulen is de Europese Raad er niet in geslaagd om het VK-rabatsysteem, een ernstige inbreuk op het systeem van de eigen middelen, te elimineren. Voor Nederland wordt de pijn verzacht. Wij krijgen een verlaging van 75% op een volkomen achterhaald correctiemechanisme. Ik complimenteer de regering hiermee omdat ik uit jarenlange ervaring en strijd tegen deze inbreuk op het systeem, weet hoe zwaar dit bevochten is, maar het laat de fundamentele kritiek op het systeem onverlet.

De rapporten van de Europese Rekenkamer wijzen al jaren op tekortschietend financieel beheer en tekortschietende controle. Dat geldt zowel voor de Europese Commissie als voor de lidstaten. De roep om verbetering van het systeem klinkt al jaren. Ook de nationale regeringen schieten hierin schromelijk tekort. Een betere taakverdeling tussen de Commissie en de lidstaten en de Europese Rekenkamer en de nationale rekenkamers hoeft niet te wachten op verheldering van de Verdragsartikelen. Wij juichen een onafhankelijk Europees Bureau voor fraudebestrijding toe, mits het niet aan vergelijkbare beperkingen onderworpen is als de Europese Rekenkamer. Er is in de Europese Unie nog een te grote kloof tussen Europese aansprakelijkheid en Europese bevoegdheid. Het feit dat pas bij een controle van de Europese Commissie in 1999 onregelmatigheden uit de jaren 1994-1997 boven water kwamen, zegt alles over de

controles van de nationale autoriteiten en roept tevens de vraag op hoe het elders in Europa met de middelen van structuurfondsen en van het Europese Sociale Fonds gesteld is. Ook de nationale rekenkamers hebben dit probleem blijkbaar niet ondervangen. Sluit de regering dit soort onregelmatigheden in het nieuwe controlesysteem uit?

Voorzitter! Het is van belang in dit debat voor ogen te houden, dat het proces van Europese integratie geen doel op zichzelf is, maar een middel om tot vrede en verzoening te komen, Vrede en verzoening zijn waarden die aan de Europese integratie ten grondslag liggen. Wij herdenken deze maanden hoe tien jaar geleden Europa bevrijd werd van het onderdrukkende communisme. Dat was niet zomaar een overwinning van de westerse democratie en de vrije markt op een onderdrukkend systeem. De Fluwelen Revolutie had een diepere betekenis. Ik kan niemand beter aan het woord laten dan de Tsjechische dissident-dichter-president Vaclav Havel, die bij de aanvaarding van de Karel de Grote Prijs in 1996 de nadruk legde op de noodzaak terug te keren naar het begrip van Europa als gemeenschappelijke lotsbestemming, één geheel van gemeenschappelijke waarden en cultuur. De politiek moet erkennen dat er transcendente waarden zijn die uitstijgen boven directe kortetermijnbelangen, aldus Vaclav Havel. Hij was daarin al voorafgegaan door de oud-voorzitter van de Europese Comissie Jacques Delors, die in november 1990 ertoe opriep om aan Europa ''een hart en een ziel te geven''. Het pleidooi wordt ten onzent herhaaldelijk gesteund door de Raad van Kerken en de rooms-katholieke Bisschoppenconferentie. Ook mijn politieke stroming is de overtuiging toegedaan dat Europa het de komende jaren niet alleen moet hebben van de economie, maar evenzeer van een Europese civil society, waarin recht wordt gedaan aan de sociale verantwoordelijkheid van burgers en de waarden die zij belangrijk vinden. Dat kan de grondslag zijn voor een Europees wijgevoel, gebaseerd op de waarden van de joods-christelijke traditie die op Europa zo'n krachtig stempel hebben gedrukt.

De beleving en toepassing van waarden in de samenleving vraagt erkenning van de overheid; in een Europa zonder grenzen ook van de Brusselse. Waarden kunnen naar de overtuiging van mijn politieke stroming niet naar de private sfeer worden terugverwezen. Ook de inbreng van kerken en levensbeschouwelijke gemeenschappen moet in het debat over de toekomst van Europa gehoord kunnen worden.

Solidariteit, ook tussen rijke en zwakke lidstaten, is een onverbrekelijk onderdeel van de ziel van Europa. Solidariteit, ook in de economische verhoudingen en de actuele discussie over maatschappelijk verantwoord ondernemen. Kan de minister of staatssecretaris zijn visie geven op de wijze waarop de Europese Unie maatschappelijk verantwoord ondernemen kan bevorderen, c.q. kan aansluiten bij de akkoorden die ondernemingen sluiten met organisaties als Greenpeace, Amnesty International en Pax Christi?

De onvervreemdbare waardigheid van de menselijke persoon lijkt mij een centraal element in de waarden die aan de Europese beschaving ten grondslag liggen. Bescherming van menselijke waardigheid, in elk stadium van het leven, is met name relevanter op het terrein van de ontwikkelingen op medisch-ethisch gebied. De Raad van Europa heeft met de Conventie over biomedische ontwikkelingen zijn verantwoordelijkheid op dit terrein genomen. Het is een bruikbare start voor verdere discussie over het richting geven aan nieuwe technische mogelijkheden. Vrij verkeer van personen, goederen, kapitaal en diensten beperkt de mogelijkheden van nationale regeringen om menswaardigheid in de sfeer van medische technieken te beschermen. Is er dan niet reden om ook in het kader van de Europese Unie op basis van het werk van de Raad van Europa gemeenschappelijke minimummaatstaven vast te stellen op dit terrein?

Voorzitter! Uiteindelijk is het een belangrijke functie van politieke partijen om vanuit hun onderscheiden politieke filosofieën een afweging te maken tussen waarden en belangen. Op het niveau van de Europese Unie verkeren partijen echter in een relatief zwakke positie. Financieel zijn zij afhankelijk van de fracties in het Europees Parlement en dat is een slechte zaak, dan wel van de nationale partijen uit de grootste lidstaten. Is de minister of staatssecretaris het met mij eens dat juist op het gebied van ontwikkeling van politiek beleid op basis van gedeelde Europese waarden de positie van politieke partijen in de Unie versterking verdient? Is het niet hoog tijd om werk te maken van de implementatie van artikel 191 van het Verdrag van Amsterdam, waarin het belang van Europese politieke partijen krachtig wordt neergezet? Zou met een vorm van subsidieverlening aan Europese politieke partijen en aan de aan hen verbonden instellingen niet een bijdrage kunnen worden geleverd aan beleidsontwikkeling, scholing en betere contacten tussen kiezer en Europa, vanuit een autonome positie ten opzichte van de fracties in het Europees Parlement en ten opzichte van de partijen in de grootste lidstaten?

Voorzitter! Terwijl Europa steeds meer de politieke werkelijkheid van vandaag wordt, de economie globaliseert en de samenleving internationaliseert, dreigt de nationale politiek meer ''inward looking'' te worden. De echte grote problemen vragen steeds dwingender om een Europese aanpak. Het probleemoplossend vermogen van de lidstaten neemt verder af. Naast meer Europa is er duidelijk een hang naar meer regio, een behoefte aan eigen identiteit. Wij leven als het ware in de Europese provincie Nederland.

De **voorzitter**: Ik wens de heer Van der Linden geluk met zijn maidenspeech in deze Kamer. Het was niet zijn maidenspeech over Europa als zodanig, want wie zijn carrière bekijkt, ziet dat hij in de jaren zeventig gedurende vier jaar staflid van de kabinetten van twee achtereenvolgende Nederlandse commissarissen in Brussel was, dat hij lid van de Tweede Kamer was en staatssecretaris van Buitenlandse Zaken belast met Europese Zaken, afkomstig uit, met een variant op zijn slotwoord, de meest Europese provincie van Nederland. Van harte gelukgewenst!

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

□

De heer **Van Eekelen** (VVD): Mijnheer de voorzitter! Het lijkt beter te gaan met Europa. Het gaat in ieder geval beter met de wijze waarop Nederland omgaat met